

René Guénon

**SCRIERI PENTRU
REGNABIT
(1925-1927)**

Traducere din limba franceză:

DANIEL HOBLEA

CUPRINS

Inima Sacră și legenda Sfântului Graal	5
Despre câteva simboluri ermetico-religioase	18
Verbul și simbolul	29
Arborii paradisului	39
Inima cu raze și inima în flăcări	49
Ideea de centru în tradițiile antice	62
Reforma mentalității moderne	78
<i>Omphalos</i> -ul, simbol al centrului	87
Inima Lumii în Cabala ebraică	100
Pământul Sfânt și Inima Lumii	113
Considerații asupra simbolismului (I)	124
Considerații asupra simbolismului (II)	134
Inimă și creier	144
Despre simbolismul peștelui	159
Emblema Inimii Sacre într-o societate secretă americană	169
O contrafacere a catolicismului	181
Centrul lumii în doctrinele extrem-orientale	193

INIMA SACRĂ ȘI LEGENDA SFÂNTULUI GRAAL¹

Acesta este și un coronament – seducător și complicat, deopotrivă – al vechilor mituri ce au furnizat prima educație a omenirii.

Nobile vestigii ale tradiției originare sau muguri autonomi ai spiritului uman, nu exprimă aceste legende, în felul lor, urmele lui Hristos pe care primul om trebuia să le anunțe fiilor săi și pe care, instinctiv, toate sufletele le așteaptă?

Domnul René Guénon vede în Graal – cupa misterioasă a unuia dintre romanele noastre mistice – o imagine a Inimii iubitoare pe care „Domnul i-a dat-o într-o zi Sfintei Mechtilda sub simbolul unei cupe de aur din care

¹ *Regnabit*, anul V, nr. 3-4, vol. IX, august-septembrie 1925.

toți sfinții trebuiau să bea licoarea vieții” (Le livre de la grâce spéciale, *Partea întâi, cap. XXII, nr. 41*).

Toate vechile mituri pot să ne facă să bem din doctrina tradițională, în care prietenii revistei *Regnabit* se vor bucura să regăsească o pre-manifestare a Inimii lui Isus.

FÉLIX ANIZAN

★

★ ★

Într-unul dintre recente sale articole (*Regnabit*, iunie 1925), dl Charbonneau-Lassay semnalează, în mod foarte just, faptul că legenda Sfântului Graal, scrisă în secolul al XII-lea, însă mult anterioară prin originile ei, are legătură cu ceea ce s-ar putea numi „preistoria Inimii Euharistice a lui Isus”, deoarece ea este în realitate o adaptare creștină a străvechilor tradiții celtice. Ideea acestei apropieri ne-a venit deja cu ocazia unui articol anterior de-ale sale, extrem de interesant din punctul de vedere în care ne situăm, intitulat *Le cœur humain et la notion du Cœur de Dieu dans la religion de l'ancienne Egypte* (noiembrie 1924), din care reproducem pasajul următor: „În hieroglifice, scriere sacră în care imaginea lucrului reprezintă adesea chiar cuvântul ce îl desemnează, inima nu a fost totuși figurată decât printr-o emblemă: *vasul*. Într-adevăr, nu este inima omului vasul în care viața se elaborează neîncetat cu sângele său?” Acest vas, luat ca simbol al inimii și substituindu-i-se acesteia în ideografia egipteană, ne-a trimis imediat cu gândul la

Sfântul Graal, cu atât mai mult cu cât vedem în acesta din urmă, în afara sensului general al simbolului (considerat de altfel deopotrivă sub cele două aspecte ale sale, divin și uman), încă o relație specială și mult mai directă cu însăși Inima lui Hristos.

Sfântul Graal este cupa care conține prețiosul sânge al lui Hristos, de două ori chiar, pentru că ea a fost folosită mai întâi la Cina cea de Taină, iar apoi Iosif din Arimateea a strâns în ea sângele și apa ce curgeau din rana deschisă de lancea centurionului în coasta Mântuitorului. Această cupă se substituie deci, într-un fel, Inimii lui Hristos ca receptacul al sângelui său, luându-i locul, ca să spunem așa, și devenindu-i un echivalent simbolic; și nu e cu atât mai remarcabil, în aceste condiții, faptul că vasul a fost deja odinioară o emblemă a inimii? De altfel, sub o formă sau alta, cupa – la fel ca și inima însăși – joacă un rol foarte important în multe dintre tradițiile antice; și, fără îndoială, așa stăteau lucrurile mai ales la celți, deoarece de la ei a venit ceea ce a constituit însuși fondul sau cel puțin trama legendei Sfântului Graal. E regretabil că nu se poate cunoaște cu precizie care era forma acestei tradiții anterioare creștinismului, așa cum se întâmplă cu tot ce privește doctrinele celtice, pentru care învățătura orală a fost întotdeauna unicul mod de transmitere folosit; pe de altă parte, există destule concordanțe pentru a se putea cel puțin lămuri sensul principalelor simboluri care figurau în aceste tradiții, acesta fiind în definitiv lucrul esențial.

Dar să revenim la legendă sub forma în care a ajuns până la noi; ceea ce spune ea despre originea Graalului este demn de toată atenția: această cupă ar fi fost cioplită de îngeri dintr-un smarald desprins de pe fruntea lui Lucifer în momentul căderii sale. Acest smarald amintește în mod frapant de *urnă*, perla frontală care, în iconografia hindusă, ține adesea locul celui de-al treilea ochi al lui *Śiva*, reprezentând ceea ce se poate numi „simțul eternității”. Această apropiere ni se pare cea mai potrivită pentru a clarifica pe deplin simbolismul Graalului; și am putea chiar sesiza aici o relație în plus cu inima, care este, pentru tradiția hindusă, ca și pentru multe altele, dar poate mai pregnant în prima, centrul ființei integrale, și de care, în consecință, trebuie legat în mod direct acest „simț al eternității”.

Se spune apoi că Graalul i-a fost încredințat lui Adam în Paradisul terestru, dar că, în momentul căderii sale, l-a pierdut la rândul său, căci nu l-a putut lua cu el atunci când a fost alungat din Eden; și acest fapt devine foarte clar prin sensul pe care l-am indicat. Omul, îndepărtat de centrul său original prin propria greșală, s-a aflat de atunci închis în sfera temporală; el n-a mai putut atinge punctul unic din care toate lucrurile sunt contemplate sub aspectul eternității. Paradisul terestru, într-adevăr, era realmente „Centrul Lumii”, asimilat peste tot în mod simbolic cu Inima divină; și nu se poate spune că Adam, atât timp cât a fost în Eden, trăia cu adevărat în Inima lui Dumnezeu?

Ceea ce urmează este și mai enigmatic: Set obține permisiunea de a intra în Paradisul terestru, putând astfel să recupereze prețiosul vas; or, Set este unul dintre simbolurile Mântuitorului, cu atât mai mult cu cât chiar numele său exprimă ideea de fundament, de stabilitate, și anunță într-un fel restaurarea ordinii primordiale distruse prin căderea omului. Exista deci de atunci cel puțin o restaurare parțială, în sensul că Set și cei ce după el s-au aflat în posesia Graalului puteau stabili, prin aceasta, undeva pe pământ, un centru spiritual care era o imagine a Paradisului pierdut. Legenda, de altfel, nu spune unde, nici de către cine a fost păstrat Graalul până în vremea lui Hristos, nici cum a fost asigurată transmiterea sa; însă originea celtică ce i se recunoaște lasă să se înțeleagă că druzii au avut un rol în această transmitere și că trebuie considerați printre păstrătorii obișnuiți ai tradiției primordiale. În orice caz, existența unui asemenea centru spiritual, sau chiar a mai multora, simultan sau succesiv, nu pare să poată fi pusă la îndoială, orice s-ar crede despre localizarea lor; e de reținut faptul că, peste tot și întotdeauna, aceste centre au primit, între alte denumiri, și pe cea de „Inimă a Lumii” și că în toate tradițiile descrierile referitoare la ele sunt bazate pe un simbolism identic, ce poate fi urmărit până în detaliile cele mai precise. Acest lucru nu demonstrează suficient că Graalul, sau ceea ce este reprezentat astfel, avea deja, înaintea creștinismului, și chiar din toate timpurile, una dintre cele mai strânse legături cu Inima divină și cu *Emanuel*,

vrem să spunem cu manifestarea, virtuală sau reală, în funcție de vremuri, însă mereu prezentă, a Verbului etern în sânul umanității terestre?

După moartea lui Hristos, Sfântul Graal a fost transportat, conform legendei, în Marea Britanie de către Iosif din Arimateea și Nicodim; atunci începe să se deruleze istoria Cavalerilor Mesei Rotunde și a isprăvilor lor, pe care nu le vom urmări aici. Masa Rotundă era destinată să primească Graalul atunci când unul dintre cavaleri ar fi reușit să-l cucerească și l-ar fi adus din Marea Britanie în Armorica; și această masă este, de asemenea, un simbol probabil foarte vechi, unul dintre cele asociate ideii de centre spirituale la care am făcut aluzie. Forma ei circulară este, de altfel, legată de „ciclul zodiacal” (încă un simbol ce ar merita să fie studiat în mod special) prin prezența în juru-i a douăsprezece personaje principale, particularitate ce se regăsește în constituirea tuturor centrelor în discuție. Date fiind acestea, oare nu se poate vedea în numărul de doisprezece apostoli un semn, printre multe altele, al perfectei conformități a creștinismului cu tradiția primordială, căreia numele de „precreștinism” i s-ar potrivi atât de exact? Și pe de altă parte, în legătură cu Masa Rotundă, am remarcat o concordanță stranie în revelațiile simbolice primite de Marie des Vallés (vezi *Regnabit*, noiembrie 1924), în care este menționată „o masă rotundă de jasp, care reprezintă Inima Domnului nostru”, fiind vorba în același timp despre „o grădină care este Sfântul Sacrament al altarului” și care, cu

„cele patru fântâni de apă vie ale ei”, se identifică în mod misterios cu Paradisul terestru; nu este aceasta încă o confirmare destul de uimitoare și de neașteptată a raporturilor pe care le semnalăm mai sus?

Firește, aceste note fugare nu pot avea pretenția să constituie un studiu complet asupra unei probleme atât de puțin cunoscute; suntem nevoiți deocamdată să oferim simple indicații, dându-ne bine seama că aceste considerații sunt susceptibile, în primul rând, să-i surprindă puțin pe cei nefamiliarizați cu tradițiile vechi și cu modurile lor obișnuite de expresie simbolică; însă așteptăm momentul potrivit să le dezvoltăm și să le justificăm, în articole în care credem că putem aborda deopotrivă multe alte puncte nu mai puțin demne de interes.

Până atunci, în ce privește legenda Sfântului Graal, vom mai menționa o complicație ciudată de care nu am ținut cont până aici: printr-una dintre acele asimilări verbale ce joacă adesea în simbolism un rol deloc neglijabil și care de altfel pot avea rațiuni mai profunde decât poate părea la prima vedere, Graalul este în același timp un vas (*grasale*) și o carte (*gradale* sau *graduale*). În anumite versiuni, cele două sensuri se găsesc chiar strâns legate, căci cartea devine în acest caz o inscripție incrustată de Hristos sau de un înger pe cupa însăși. Ne abținem deocamdată să tragem de aici vreo concluzie, deși se pot stabili ușor apropieri cu „Cartea Vieții” și cu anumite elemente ale simbolismului apocaliptic.

Să mai adăugăm că legenda asociază Graalului și alte obiecte, în special o lance, care, în adaptare creștină, nu este alta decât lancea centurionului Longin; dar mai curioasă este preexistența acestei lănci sau a unuia dintre echivalenții săi ca simbol, complementar într-un fel, al cupei în tradițiile vechi. Pe de altă parte, la greci, lancea lui Ahile avea faima că vindeca rănilor pe care le provoca; legenda medievală atribuie aceeași virtute lăncii Patimilor. Aceasta ne amintește de o altă similitudine de același gen: în mitul lui Adonis (al cărui nume înseamnă, de altfel, „Domnul”), atunci când eroul este lovit mortal de colții unui mistreț (ce înlocuiesc aici lancea), sângele său, scurgându-se pe pământ, dă naștere unei flori; or, dl Charbonneau a semnalat în *Regnabit* (ianuarie 1925) „un recipient de ostie, din secolul al XII-lea, pe care se vede sângele rănilor Celui Crucificat căzând în picături ce se transformă în trandafiri și un vitraliu din secolul al XIII-lea al Catedralei din Angers, în care sângele divin, scurgându-se șiroaie, înfloarește, de asemenea, sub formă de trandafiri”. Vom mai vorbi imediat despre simbolismul floral, considerat sub un aspect puțin diferit; dar, indiferent de multitudinea sensurilor pe care le prezintă aproape toate simbolurile, ele se completează și se armonizează perfect și chiar această multitudine, departe de a fi un inconvenient sau un defect, este dimpotrivă, pentru cine știe s-o înțeleagă, unul dintre principalele avantaje ale unui limbaj cu mult mai puțin limitat decât limbajul obișnuit.

Pentru a finaliza aceste note, vom prezenta câteva simboluri care, în diverse tradiții, se substituie uneori simbolului cupei, fiindu-i identice în fond; asta nu înseamnă că vom părăsi subiectul nostru, deoarece Graalul însuși, cum ușor ne putem da seama din tot ce am spus până acum, nu are la origine o altă semnificație decât cea pe care o are în general vasul sacru peste tot unde îl întâlnim, însă mai ales în Orient, cupa sacrificială ce conține *Soma* vedică (sau *Haoma* mazdeistă), această extraordinară „prefigurare” euharistică asupra căreia vom reveni poate cu altă ocazie. *Soma* simbolizează în mod propriu „licoarea nemuririi” (*Amṛitā* hindușilor, *Ambrozia* grecilor, două cuvinte etimologic asemănătoare), care conferă sau restituie celor ce o primesc, cu pregătirile cerute, acel „simț al eternității” despre care a fost vorba înainte.

Unul dintre simbolurile despre care vrem să vorbim este triunghiul cu vârful îndreptat în jos; este ca un fel de reprezentare schematică a cupei sacrificiale, fiind întâlnit, sub acest titlu, în anumite *yantra* sau simboluri geometrice din India. Pe de altă parte, din punctul nostru de vedere, foarte remarcabil e faptul că aceeași figură este deopotrivă un simbol al inimii, căreia îi reproduce de altfel forma, simplificând-o; „triunghiul inimii” este o expresie curentă în tradițiile orientale. Acest lucru ne conduce la o altă observație interesantă: reprezentarea inimii înscrise într-un triunghi astfel dispus este legitimă în sine, fie că e vorba despre

inima umană sau despre Inima divină, ea fiind chiar destul de semnificativă dacă e raportată la emblemele folosite de un anume ermetism creștin în Evul Mediu, ale cărui intenții au fost întotdeauna deplin ortodoxe. Dacă s-a vrut uneori, în timpurile moderne, să i se dea unei asemenea reprezentări un sens blasfemator (vezi *Regnabit*, august-septembrie 1924), e pentru că, în mod conștient sau nu, s-a alterat semnificația inițială a simbolurilor, până la a le răsturna valoarea normală; este un fenomen pentru care s-ar putea cita multe exemple, ce-și găsește de altfel explicația în faptul că anumite simboluri sunt efectiv susceptibile de o dublă interpretare, având două fețe opuse. Șarpele, de pildă, precum și leul, nu-i semnifică, deopotrivă și după caz, pe Hristos și pe Satan? Nu intenționăm să expunem pe acest subiect o teorie generală care ne-ar antrena prea departe; dar se va înțelege că există aici ceva care face foarte delicată maniera în care folosim simbolurile și că acest punct impune o atenție cu totul specială atunci când e vorba despre a dezvălui sensul real al anumitor embleme și de a le traduce corect.

Un alt simbol ce îl echivalează frecvent pe cel al cupei este un simbol floral: într-adevăr, nu evocă floarea, prin forma sa, ideea unui „receptacul” și nu se vorbește despre „caliciul unei flori”? În Orient, floarea simbolică prin excelență este lotusul; în Occident, trandafirul joacă cel mai adesea același rol. Firește, nu vrem să spunem că aceasta este unica semnificație a acestuia

din urmă și nici a lotusului, de vreme ce, dimpotrivă, noi înșine am indicat o alta înainte; însă o vom putea vedea în desenul brodat pe canonul altarului abației din Fontevrault (*Regnabit*, ianuarie 1925, fig. p. 106), unde trandafirul este situat la baza unei lănci de-a lungul căreia se scurg stropi de sânge. Întocmai cupei în alte părți, acest trandafir apare asociat aici cu lancea, el părând mai degrabă să adune stropii de sânge decât să provină din transformarea unuia dintre ei; de altfel, cele două semnificații nu se opun, ci se completează, căci aceste picături, căzând pe trandafir, îl vivifică și îl fac să înflorească. E vorba despre „roua cerească”, în conformitate cu simbolul atât de des legat de ideea Mântuirii sau de ideile conexe de regenerare și înviere; însă ar fi necesare aici explicații ample, chiar de-ar fi să ne limităm la evidențierea concordanței diferitelor tradiții în privința acestui simbol.

Pe de altă parte, fiindcă a fost vorba aici despre Roza-Cruce în legătură cu sigiliul lui Luther (ianuarie 1925), vom spune că această emblemă ermetică a fost mai întâi specific creștină, oricare ar fi falsele interpretări mai mult sau mai puțin „naturaliste” ce i-au fost date începând cu secolul al XVII-lea; și nu este remarcabil că trandafirul ocupă aici, în centrul crucii, chiar locul Inimii Sacre? În afara reprezentărilor în care cele cinci răni ale Celui Răstignit sunt figurate ca tot atâția trandafiri, cel central, atunci când este singur, poate foarte bine să se identifice cu Inima

însăși, cu vasul ce conține sângele, centru al vieții și al întregii ființe.

Mai există cel puțin un echivalent simbolic al cupei: semiluna; însă acesta, pentru a putea fi explicat în mod acceptabil, ar necesita dezvoltări ce s-ar situa cu totul în afara subiectului studiului de față; așadar, nu îl menționăm decât pentru a nu neglija niciun aspect al problemei.

Dintre toate apropierea semnalate, vom extrage deja o consecință pe care sperăm să o putem evidenția și mai mult în continuare: de vreme ce se regăsesc peste tot asemenea concordante, nu avem aici mai mult decât un simplu indiciu al existenței unei tradiții primordiale? Și cum se explică faptul că, de cele mai multe ori, chiar cei ce se cred obligați să admită în principiu această tradiție primordială, o ignoră apoi și raționează de fapt ca și cum nu ar fi existat niciodată sau, cel puțin, ca și cum nimic din ea nu s-ar fi păstrat de-a lungul secolelor? Dacă reflectăm mai bine la anormalitatea acestei atitudini, vom fi poate mai puțin surprinși de anumite considerații care, ce-i drept, nu par ciudate decât în virtutea deprinderilor mentale proprii epocii noastre. De altfel, e suficient să căutăm puțin, cu condiția să fim lipsiți de orice prejudecată, pentru a descoperi pretutindeni semnele acestei unități doctrinale, a cărei conștiință a putut uneori să se întunece în cadrul umanității, dar care nu a dispărut niciodată cu totul; și, pe măsură ce

înaintăm în această căutare, punctele de comparație se multiplică de la sine și în fiecare clipă apar dovezi noi; cu siguranță, cuvintele *Quærite et invenietis* din Evanghelie nu sunt în deșert.